

Рідні, але незнайомі: оповідання Джумпи Лагірі

Переклад: Наталія Бідасюк

Тимчасові незручності

<...>

Вони просиділи на сходах до дев'ятої години, коли знову з'явилося світло. Через дорогу на ганку хтось заплескав у долоні, сусіди почали вмикати телевізори. Бредфорди поверталися додому з морозивом і привіталися з ними. Шоба і Шукумар відповіли. Потім вони піднялись і зайшли в будинок, тримаючись за руки.

Хоча вони й не домовлялись, але вечори без світла перетворилися на обмін відвертостями – вони згадували випадки, коли завдавали одне одному чи комусь іншому болю, приносили розчарування. Наступного дня Шукумар годинами думав, про що він їй розповість. Він розривався між тим, щоб сказати, як він колись вирвав з одного її журналу фото жінки і носив його в своїй книжці цілий тиждень, і зізнанням про те, що він насправді не загубив жилетку, яку вона йому купила на третю річницю шлюбу, а повернув у магазин, а після того напився в готелі серед білого дня на отримані гроші. На їхню першу річницю Шоба зготувала для нього обід з десяти страв. А жилетка його зовсім засмутила. “Мені дружина подарувала в'язану жилетку на річницю весілля,” – поскаржився він бармену, захмелівши від коньяку. “А чого ж ви хотіли?” – відповів бармен. – “Ви ж тепер одружені.”

Згадуючи про фото жінки, він не міг точно пояснити, чому він його вирвав. Вона була не такою гарною, як Шоба. На ній була біла сукня з блискітками, похмурий вираз обличчя, а ноги кістляві, як у чоловіків. Вона підняла оголені руки, заклавши кулаки за голову, ніби збиралася затулити собі вуха. Це була реклама колготок. На той час Шоба була вагітною. Її живіт був таким величезним, що Шукумар боявся до неї торкатися. Він вперше побачив те фото, коли лежав поряд із Шобою, і спостерігав, як вона читає. Коли він помітив журнал у кошику для сміття, то знайшов ту сторінку й

акуратно вирвав фото. Кожного дня протягом тижня він заглядав на жінку. Він відчував до неї нестримне бажання, але через хвилину-другу воно переходило у відразу. Так близько до зради він більше ніколи не був.

У третій вечір він розповів Шобі про жилетку, а в четвертий – про фото. Вона слухала мовчки, не виказуючи ні докору, ні протесту. Вона просто слухала, а потім брала його за руку, міцно, як раніше. Шоба у третій вечір розповіла, як одного разу після лекції, на яку вони пішли разом, вона дивилась, як він розмовляє з завідуючим кафедрою зі шматком паштету на підборідді і нічого не сказала. Вона злилась на нього через щось, тому й не перебивала їхню розмову про стипендію на наступний семестр, хоча могла подати якийсь знак, доторкнутись до свого підборіддя, він би зрозумів. У четвертий вечір вона зізналась, що їй ніколи не подобався його єдиний надрукований вірш у літературному журналі штату Юта. Він написав його після зустрічі з нею, але вірш їй здавався занадто сентиментальним.

Коли в будинку зникало світло, відбувалося щось особливе. Вони знову могли говорити. Третього вечора після вечері вони сиділи разом на дивані, а коли стало темно, він почав незграбно цілувати її лоб та обличчя. Хоча й так нічого не було видно, він закрив очі і знав, що вона зробила так само. Четвертого вечора вони обережно піднялися нагору в спальню, намацавши одночасно ногами першу сходинку. Вони кохалися з такою пристрасстю, яку вже давно забули. Вона беззвучно плакала, шепотіла його ім'я, гладила пальцями його брови. Під час сексу він думав, що сказати їй наступного вечора, і що вона скаже йому. Він згорав від нетерпіння. “Обніми мене,” – попросив він. “Обніми мене.” Коли з'явилося світло, вони вже спали.

Зранку на п'ятий день Шукумар знайшов нове повідомлення від електрокомпанії у скриньці. Вони писали, що лінію відремонтували швидше, ніж планували. Він відчув розчарування. Він думав зробити для Шоби малай з креветками, але коли прийшов до магазину, то в нього відпала охота готувати. При світлі це буде зовсім не те. Креветки на прилавку виглядали

сірими й дрібними. Банка з кокосовим молоком була в пилюці, ще й такою дорогою. Все ж він їх купив, а ще воскові свічки і дві пляшки вина.

Вона повернулась додому в 7:30. “Здається, наша гра закінчилась,” – сказав він, коли вона читала повідомлення.

Вона подивилася на нього. “Можеш запалити свічки, якщо хочеш.” Вона сьогодні не ходила в спортзал. Вона була в плащі й у костюмі. Підправила макіяж десь нещодавно.

Коли вона пішла перевдягатись, Шукумар налив собі вина і включив альбом “Thelonius Monk”, який їй подобався.

Вона спустилась, і вони повечеряли. Вона йому не подякувала, не похвалила. Вони просто поїли в темряві при світлі воскових свічок. Ех, скільки важких моментів було в їхньому житті. Вони з’їли креветки. Випили одну пляшку вина і почали другу. Вони сиділи, поки свічка майже догоріла. Вона піднялась, і Шукумар подумав, що вона хоче щось сказати. Натомість вона задула свічку, увімкнула світло, знову сіла.

“Не краще вимкнути світло?” – запитав Шукумар.

Вона відставила тарілку і поклала руки на стіл. “Я б хотіла, щоб ти мене бачив. Хочу тобі щось сказати,” – тихо промовила вона.

Його серце закалатало дужче. У той день, коли вона повідомила, що вагітна, вона починала такими ж словами, говорила так само тихо, вимкнувши перед тим баскетбол, який він дивився по телевізору. Тоді він не був готовий. Зараз уже готовий.

Ось тільки він не хотів, щоб вона знову була вагітною. Він не хотів удавати радість.

“Я шукала собі квартиру і вже знайшла,” – сказала вона, сконцентрувавши погляд на чомусь за його лівим плечем. У цьому ніхто не винен, продовжувала вона. Вони багато чого пережили. Їй потрібно деякий час пожити окремо. У неї на гарантійному депозиті є заощадження. Квартира на Бікон-Гіл, тож вона зможе пішки ходити на роботу. Того вечора вона якраз підписала угоду про оренду.

Вона ховала очі, а він продовжував впритул дивитися на неї. Було очевидно, що вона добре вивчила свою промову. Весь цей час вона шукала квартиру, перевіряла крани, цікавилась, чи оренда включає плату за воду і тепло. Йому стало зле через те, що кілька останніх днів вона готувалася до життя без нього. Він відчув полегшення і якусь нудоту водночас. Ось про що вона хотіла йому розповісти протягом цих чотирьох вечорів. Тому вона й вигнала цю гру.

Настала його черга щось сказати. Він поклявся ніколи їй цього не говорити. Півроку він намагався стерти це зі своєї пам'яті. Перед УЗД вона попросила лікаря не повідомляти їм стать дитини. Шукумар не заперечував. Вона хотіла, щоб це було сюрпризом.

Після нещасного випадку, коли вони раз чи два говорили про те, що сталося, вона сказала, що принаймні вони не знали, хто в них був. Вона майже пишалася своїм рішенням, яке дозволило їй шукати прихисток у невідомості. Вона була впевнена, що й він нічого не знав. Він повернувся з відрядження до Балтимору занадто пізно. Уже все закінчилось, і вона лежала на ліжку в палаті. Насправді було дещо по-іншому. Він встиг побачити їхнього малюка, зміг потримати його на руках перед кремацією. Спочатку він відмовився, але лікар сказав, що це допоможе йому легше пережити втрату. Шоба спала. Немовля помили, його припухлі повіки міцно закривали очі від навколишнього світу.

“У нас був хлопчик,” – сказав він. “Його шкіра була червонувата, не темна. У нього було чорне волоссячко. Він важив майже 2, 300. Він стиснув пальчики в кулачки, точно як ти, коли спиш.”

Нарешті Шоба подивилася на нього. Її обличчя скривилося від болю. Він списував на екзамені в університеті, він вирвав фото жінки з журналу. Він повернув її подарунок в магазин і напився серед білого дня. Про ці таємниці він їй розповів. Він тримав їхнього сина, який знав життя тільки всередині неї. Тримав біля грудей у темній палаті в невідомому відділенні лікарні. Він пригортав його до себе, доки не постукала медсестра і не забрала

його. Того дня він пообіцяв собі ніколи не говорити про це Шобі, тому що він усе ще її кохав, а це була єдина річ у житті, яку вона не хотіла знати.

Шукумар піднявся і зібрав тарілки. Він відніс їх до раковини, але замість того, щоб відкрити кран, він подивився у вікно. Надворі був теплий вечір, Бредфорди йшли вулицею, тримаючись за руки. Коли він побачив цю пару, в кімнаті стало темно. Він різко повернувся. Шоба вимкнула світло. Вона підійшла до столу і сіла. Через кілька секунд Шукумар сів поряд. Вони разом плакали над усім тим, що вони тепер знали.

Незвична земля

<...>

Коли батько був у душі, Рума зробила чай. Вона любила цю чайну церемонію пополудні, це офіційне визнання переходу дня у вечір, хоча сонце ще не сідало. Коли вона була сама, то ці години не відзначалися якоюсь особливістю. Вона була вдячна за цю нагоду посидіти з батьком на ганку з чаєм, соленими горішками і кокосовим печивом; дивитися на озеро і слухати шум вітру, що невпинно гуляв верхівками дерев. Так само, тільки тихіше, сопів Акаш від задоволення уві сні, коли був маленьким. Листя мигтіло, ніби було наповнене внутрішнім сяйвом, і тремтіло, хоча було зовсім не холодно. Акаш заснув, стомившись після цілого дня ігор надворі, і будинок, здавалося, теж задрімав.

“Якби я тут жив, то спав би влітку на ганку,” – сказав батько.
“Поставив би тут кушетку.”

“То давай.”

“Що?”

“Будеш тут спати. У нас є надувний матрац.”

“Та я просто так кажу. Мені й у кімнаті добре. Але якби я міг, то зробив би собі таку прибудову.”

“А чому ж не зробиш?”

“Сусіди будуть проти. Там свої правила. А от у нашому старому будинку можна було б.”

При згадці про старий будинок у неї на очі навернулися сльози. З одного боку, легше було жити в будинку, який мама ніколи не бачила. В одній з останніх розмов з нею, коли вони їхали до лікарні, вона розказала їй про нову роботу Адама, яка на той момент була ще тільки в перспективі. “Не переїжджайте,” – просила мама. “Це так далеко. Я вас ніколи більше не побачу.” Через шість годин мама померла. Румі раптом захотілося зробити те, що вона давно хотіла, – запитати в тата, чи сумував він за мамою, чи

плакав колись за нею. Але вона так і не запитала, а він ніколи не заводив про це мову.

“Якби ти її будував, то де?”

Він замислився. “Мабуть, біля вітальні. У тій частині будинку прохолодніше.”

Вона спробувала уявити, як би змінився їхній старий будинок. Уявила, як знесли би стіну у вітальні. Як би мама скаржилася по телефону на постійний грюкіт будівельників і шум дрилі. Потім вона побачила картину після закінчення ремонту – її батьки сидять у затінку в плетених кріслах, попиваючи чай, як вони зараз. У думках про той будинок її мама була завжди живою, його неможливо було пригадати без неї. Коли народився Акаш, і її життя отримало новий сенс, Рума вперше зрозуміла, що таке благоговіння. Він і зараз міг викликати в неї це надзвичайне відчуття, навіть просто тим, що дихав, що всі його органи були на своїх місцях, що кров беззвучно рухалася його маленькими, але міцними ніжками і ручками. Це твоя плоть і кров, нагадала їй мама в пологовому будинку. Тільки вона сказала дещо по-іншому, по-бенгальськи фраза звучала буквально: “Він зроблений з усього твого.” Після народження сина Рума часто задумувалась про надприродне в повсякденності. Смерть також мала здатність вражати, тепер вона це знала. Людина може жити собі, думати про щось, дихати, їсти, відчувати безліч переживань та емоцій, займати певне місце у суспільстві, і раптом в одну мить усе зникає, вона стає невидимою.

“Вибач, що ми так і не змогли приїхати подивитися на твою нову квартиру,” – сказала вона батькові. “В Адама ще не було відпустки. Але після народження малюка ми обов’язково навідаємося до тебе.”

“Там немає на що дивитися. Телевізор, диван, мої речі. Вам навіть не буде де переночувати. Це ж не такий будинок, як у вас.”

“Мені все одно хотілось би побачити її,” – сказала вона. “Ми й у готелі зможемо заночувати.”

“Не варто, Румо. Не варто так довго їхати тільки для того, щоб побачити, де я живу,” – сказав батько. “У тебе тепер буде двоє дітей, не треба їх так далеко везти.”

“Але ж ви з мамою завжди так робили – возили нас до Індії.”

“У нас не було вибору. Наші батьки не хотіли до нас прилітати. А я буду приїжджати до тебе в гості,” – впевнено сказав він, дивлячись у далину і попиваючи чай. “Мені тут подобається.”

“Мій тато садить квіти в саду,” – повідомила Рума Адамові по телефону в той вечір.

“А він що, залишиться у нас і буде за ними доглядати?”

Його несерйозний тон її роздратував, і їй захотілось якось захистити батька. “Не знаю.”

“Уже четвер, Румо. Скільки ти ще будеш гризтися через свою нерішучість?”

Вона відчувала, що ніякої проблеми вже немає. Вона хотіла сказати про це Адамові, але передумала. Натомість сказала: “Я ще кілька днів зачекаю. Переконаюсь, що все йде добре.”

“Заради Бога, Румо, це ж твій рідний батько. Ти його знаєш усе життя.”

Проте тільки тепер вона зрозуміла, що це було не так. До цього часу вона багато чого не знала про нього. Вона не підозрювала, що він зможе жити сам, що зможе навіть їй допомагати. Відколи він приїхав, вона ще жодної тарілки не помила. Він був невибагливим у їжі, хвалив рибу і курячі крильця, які вона почала смажити після того, як вони з’їли всі індійські страви, приготовані до його приїзду; на обід йому вистачало баночки консервованого супу. Але найбільше її вразили ті батькові риси, які в ньому розкрив Акаш. Вечорами вони разом ішли до ванної, щоб скупати Акаша, відтерти засохлий бруд з ліктів і колін. Він допомагав онукові одягати піжаму, чистити зуби, розчісувати мокре волосся. Одного дня, коли Акаш заснув у вітальні прямо на килимі, тато турботливо підклав йому під голову

подушку і накрив ковдрою. Тепер Акаш хотів, щоб увечері тільки дідусь читав йому книжки. Кілька останніх днів вони спали разом у кімнаті на першому поверсі.

Перший раз, коли Акаш заснув у дідуся, вона спустилася подивитись, як там у них справи. Вона побачила смужку світла під дверима і почула татків голос. Він читав казку Доктора С'юза "Зелені яйця з шинкою". Вона уявила, як вони обоє вмостилися під ковдрою на подушках з книжкою посередині. Акаш перегортав сторінки. Було очевидно, що батько не знав цієї казки напам'ять, як вона. Він читав її, можливо, вперше в житті. Читав затинаючись, з паузами між реченнями. Але він говорив різними голосами, змінював інтонацію. Його старання розчулили її. Вона слухала під дверима і зрозуміла: її тато вперше в житті когось полюбив. Вона хотіла було постукати і сказати, що Акашу вже давно пора спати, що потрібно вимикати світло. Але вона вчасно зупинилася, повернулася у свою кімнату і на мить відчула ревності до свого власного сина.

<...>